

Hasznos József

Kutyaszorítóban III.

(1941-1945)

VI. Idegenek között

Bútorokkal és más poggyászokkal zsúfolt teherautónk lassan halad Vilshofen ódon házakkal szegélyezett főutcáján. Rövidesen Gelbersdorf következik, majd Hofkirchen. Kicsiny falucska ez is, emeletes házakkal és legfeljebb 2-3 ezer lakossal. A falu túlsó felén az utolsó Gasthof, Frau Schneideré. Ötven körüli özvegyasszony. Gazdálkodó, de a ház vendégfogadásra is alkalmas, az emeleten táncterem is van.

Bemutakozom. Nem barátságosan, de nem is lelkesedik értünk. A földszinti volt vendéglő helyiségét jelöli ki számunkra. Ládáink egy része a folyosóra, néhány bútordarab pedig a kerti filagóriába kerül. A Bőjtthe házaspárral, Nemes Pannival és Balázs Jancsival együtt, nyolcan vagyunk a szobában. Szükségmegoldás, de kibírható. Mellettünk folyik a Duna. Otthon de sokszor hallottam a rádióban, hogy a Duna Hofkirchennél ennyi meg ennyi centiméter, de álomban sem gondoltam, hogy egyszer innen nézem a kelet felé tartó sodrását.

A község néhány üzletében mi is beváltottuk, amit jegyre kapni lehetett; elsősorban kenyeret, tejet, burgonyát, lekvárt és műmézet (kunstthonig). Megismerkedtünk a boltok tulajdonosaival, a gazdákkal és a lakosokkal. Nagyon kevés a férfi, annál több a leány és az özvegyasszony. Elszomorító az itt látható sok-sok katonaruhás, hősi halott fiatal férfi fényképe.

*

Elhelyezkedésünk után viszonylagosan nyugodt napok következtek. Levelet írtam fivéremnek, Imrének s közöltem címünket. A tennivágyás nem hagyott nyugodni, elhatároztam, hogy Bécsbe utazom s ott próbálom megtudni jövőndő sorsunkat.

Baj nélkül érkeztem Bécsbe, ahol egyenesen a Schwarzenberg térre, a Német Vasutak igazgatóságára siettem. A MÁV képviselője: Eyszrich György tanácsos barátságosan fogadott. Elmondta: sok vasutas szállítmány van Németországban. Hazatérésre egyelőre ne is gondoljunk. Az ország nagy részét megszállták az oroszok, a Dunántúl megmaradt sávjában pedig véres harcok folynak. Kért, hogy a beszélgetés tartalma kettőnk között maradjon. Visszaútra Vilshofenig érvényes szabadjegyet adott.

Éppen búcsúztam, amikor megszólaltak a szirénák. Lementünk az óvóhelyre. Félóráig tartott a légiriadó s utána a néptelen utcákon át iparkodtam, hogy mielőbb a pályaudvarra érjek.

Nem sok időm maradt az indulásig. Visszafelé Linznél megriasztott az élesen megvilágított épületek sora és a bántóan harsogó zene. Megkérdeztem egyik utitársamat: "Mi ez a zenebona?" Gyanakodva nézett rám s aztán a fülembe hajolva súgta: "Koncentrációs tábor!" Megdöbentem. Ezeket a szerencsételeneket még pihenni sem engedik! Utitársamra nézek, de ő felöltőjét az arcára húzva jelzi, hogy nem hajlandó beszélgetésre. Megértem. Én is aludni próbálok, de túlságosan zaklatott vagyok.

Korán reggel szerencsésen befutottunk Vilshofenbe.

Háziasszonyunk: Schneiderné asszony, amikor tapasztalta, hogy semmiben sem szorulunk rá, szívélyesebb lett. Megcsodálta vöröshagymánkat, amely sokkal nagyobb és ízletesebb mint az itteni. A kukoricánk egyenesen ámulatba ejtette (adtunk is egy zacskóval vetőmagnak).

Leányával a 20 év körüli Hildával azonban sehogy sem boldogultunk. A szőke hajú, világos sima bőrű, kék szemű, jellegzetesen germán típusú leány Deggendorfban dolgozott és a Hitlerjugend tagja volt. Hetenként járt haza, de kerülte a velünk való találkozást. Egyszer mégis szóbaelegyedtünk s akkor alaposan kipakolt.

– A magyarok elárulták a németeket, lepaktáltak az ellenséggel. A német hadsereg azért került súlyos helyzetbe, mert a magyarok nem harcolnak. Itt Hofkirchenben is csak a napot lopják.

Ezeket a propaganda szövegeket már hallottam, igyekeztem nyugodtan válaszolni.

– Maga semmit sem tud, csak szajkózza a propaganda szöveget. Az igazság az, hogy a háború kifosztotta országunkat, százvezrek váltak földönfutókká. A német hadvezetés a mi katonáinkat utóvédnek és ágyúötlételnek használja, mégis helytálltak a végsőkig. Ne keresse nek maguk bűnbakot! és azt se várják, hogy mi, idegen célokért áldozzuk fel magunkat! – nem irodalmi német nyelven hangzott el amit mondtam, de Hilda megértette a lényegét, elvörösödött, mondott még valamit és elrohant.

Biztosan feljelent gondoltam, de semmi következménye nem lett a szóváltásunknak.

*

Március közepén, közel három hónap után, lesoványodva megérkezett Tajti Sándor málházó, aki még Hohensalz állomáson lemaradt a vonatról, mert vásárolni ment és indulásig nem ért vissza. Drezdában volt, amikor a várost az angolszászok porig bombázták. Légnyomással kórházba szállították, majd felgyógyulva folytatta felesége és három gyermeke keresését, most végre nyomukra akadt. Szerettük a Tajti családot szorgalmukért, tisztességükért. Férje távollétében a feleség becsületesen helytállt gyermekeiért.

Ezekben a napokban, 1945. március 17-én, az őrizetemben tartott MÁV ruhadarabokat, két tisztviselői zubbonyt, egy segédtszti köpenyt és egy altszti esőkabátot az arra leginkább rászoruló Lukács Dánielnek, Nagy Józsefnek, Árpád Antalnak és Tajti Sándornak használatra kiosztottam.

*

1945 március végén hírek terjedtek el a Cseh-Morva Protektorátus "idegen polgári" kiürítéséről: nyugtalanított az Apám, Imre fivérem és családjának sorsa. Éreztem, hogy segítségre van szükségük. Az utazáshoz engedélyt kell szerezni, de ez a legnehezebb. Hiába érvelek

hosszasan, a tisztviselő csak bólogat és egyre csak azt hajtogatja, hogy nem adhat. Elfogyott a türelmem.

– Uram én a szabályokat be akarom tartani, de ha nem kapok engedélyt, akkor is elutazom!
A tisztviselő hosszasan nézi elszánt arcomat.

Várjon egy kicsit. – Bemegy a másik szobába. Rövid idő múlva visszatér, és kiállítja az utazási engedélyt.

Este indulok. A vonaton alig valaki. Másnap délben érkeztem Bécsbe. Érdeklődöm, mikor tovább és mutatom az engedélyt.

– Tegnap ment arrafelé az utolsó vonat, de nem tudjuk meddig juthatott el -, mondja fásultan a vasúti tisztviselő. – Az utascarnokot légitámadás érte, most fából épített ideiglenes lépcsők vezetnek fel a vágányokhoz. Tekintetem a homlokzatra téved: "Räder müssen rollen für der Sieg!"^{*} olvasom.

Bizony így lehet, mert ha a kerék megáll, az már a vég kezdetét jelenti...

A behavazott bécsi utcák dermedt csendjében, csak néhány fázós ember igyekszik célja felé... Hiába volt minden fáradozásom, ismét meghiúsult szándékom, még jó hogy hamarosan indulhatok vissza. Az éjszaka nyugodtan telt el, vonatunkat nem érte légitámadás. Hála istennek, baj nélkül megúsztam a több mint 700 km-es utazást.

*

Évikét, aki március 13-án töltötte be harmadik életévét, beírtuk a helybeli óvodába. Szokatlan számára az idegen környezet és érthetetlen a beszéd, de az óvó néni figyelmessége, a pajtások érdeklődése gyorsan feloldotta tartózkodását. Tetszik neki az is, hogy séta közben gyakran rámosolyognak és megszólítják kis ismerősei: "Éfika, Éfika".

*

Néhányszor ellátogattam a közeli Passau-ba is. Rongyos, gondozatlan külsejű, riadt tekintetű szovjet hadifoglyokat hajtának barom módjára az egyik hídhöz vezető úton. A hajcsárok botjaikkal hadonászva, kurjongatva terelik a foglyokat, a lemaradókat pedig futásra serkentik. Az elcsigázott emberek nehezen vonszolják lábaikat az ormóttan facipőben, csattogásuk élesen dörömböl a dobhártyámon. A látvány felháborít és a járókelők is sajnálkozva nézik a menetet. Milyen gonosz tud lenni az ember, ha egy kis hatalomhoz jut...

A Duna balpartján sétálva Hilgartsbergnél amerikai hadifoglyokkal találkoztam. Parasztgazdaságban dolgoznak, laknak. Jólápláltak, egyenruhájuk kifogástalan és szabadon mozoghatnak. A gazda meséli, hogy a Vöröskereszt útján, rendszeresen érkezik részükre élelmiszer- és ruhacsomag.

A szomszédos Gelbersdorf-ban francia foglyok vannak. Szállásuk emeletes épület, amelyet éjszakára bezárnak, az ablakokon drótháló van, de az itt lakók nappal szabadon járnak-kelnek. Szerényebb körülmények között élnek, ruházatuk is szegényesebb, de nem éheznek és nincsenek megalázva.

*

* A kerekeknek forognia kell a győzelem érdekében. (A szerk.)

Nehezen tavaszodik az idén, pedig a naptár 1945. április 15-ét mutat. Koradélelőtt van. Éva a templomba ment, én a gyerekeket őrzöm és olykor kényelmesen elnyúlva olvasok. Szobánk utcára nyíló ablaka előtt hirtelen egy sziluett villan. Kis idő múlva nyílik az ajtó és Imre bátyám lép be rajta, kezében hosszú bot. Örömem határtalan, öleljük, csókoljuk egymást.

– És a többiek? – kérdem. – Mindnyájan itt vannak Vilshofenben, egy vasúti kocsiban, éjszaka érkeztek. – Imre az elszállásolási lehetőségekről érdeklődik. – Nehezek, e szobában rajtunk kívül még négy felnőtt lakik – feleltem. – Beszélék Frau Schneiderrel.

Először hallani sem akar a dologról. Hosszas rábeszélésre nyomatékként tyúkjaink részére féltve őrzött másfél zsák árpa odajándékozása (nagy kincs ebben az ínséges időben) megengedi, hogy Imréék az emeleti táncterembe költözzenek. A megoldás nem volt ideális, de más lehetőség nem kínálkozott. Abban reménykedtünk, hogy később talán jobb is akad. Nemsokára hazaérkezett Éva, s nagyon örült ő is, hogy együtt lesz a család.

*

Hamarosan indulunk Vilshofenbe. Újabb örömteli boldog találkozás! Teherauót szerzünk, nem sok a csomag, s egy-kettőre készen vagyunk a rakodással. Hofkirchen felé tartva Apám mellett ülök s míg elfogynak a kilomterek, Anyusról beszélgetünk. Szóbakerül Imréék nehéz helyzete, akik a nagyváradi öt szobás lakásukból csak jelentéktelen kézi poggyászt tudtak a kiürítéskor magukkal hozni. Hálásak lehetünk mégis a Gondviselésnek: egészségben megőrzött bennünket.

Imrééknek a legszükségesebb eszközeik is hiányosak, ezért igyekszünk segíteni rajtuk. Matracokat, takarókat, edényeket, lisztet, zsírt, cukrot adunk, de a mi készleteink is minimálisra csökkentek az elmúlt hónapok alatt. Szerencsére burgonya, tej és kenyér – jegyre – továbbra is kapható s ez nagyban segíti az élelmezési gondok megoldását. Tojással, ha nem is folyamatosan, de ellátnak tyúkjaink.

*

Az amerikai légitámadások fokozódnak. Nürnberg állítólag elesett. A Deggendorfi műbenzint gyártó üzemet találat érte és kigyulladt. Hatalmas füstfelhő borítja be még felettünk is az égboltot. A vasúti forgalom akadozik. 1945. április 27-ig, huszonnyolc emberünk közül, akik a német vasutaknál munkát vállaltak, huszonnégy fő véglegesen visszatért Hofkirchenbe, mert nem tudják őket foglalkoztatni. – Beszélük, hogy az amerikaiak már Münchenben vannak.

*

1945. május első napjaiban délelőtt, a Duna túlsó oldalán lévő Bécs-Nürnbergi fővonalon közlekedő személyvonatot megtámadta több amerikai gép. Az események Pleiting közelében, néhány száz méternyire, a szemünk előtt játszódnak. A mozdonyvezető észreveszi a zuhanó, géppuskázó repülőket, azonnal fékez és megállítja a vonatot. Az emberek eszeveszetten ugrálnak ki a személykocsikból. A mozdonyt is találat éri, és sípolva lövel kazánjából a fehér gőz. A gépek visszatérnek, még egy sorozatot küldenek a kocsikra és a menekülő emberekre, s azután dolguk végeztével eltűnnek északi irányba. Megdöbbenő. Nem sokat gondolkodom, hanem

felkapom a mentőtáskát, kerékpárra ülök és a komphoz hajtok. Jókor érkeztem, éppen indul a túlsó oldalra. Időbe telik míg a helyszínre érek, ahol már folyik a mentés. Sok a halott, a sebesültek között magyarok is vannak. Segíteni akarok, de nem sokat ér a mentőtáska felszerelése és a tudományom sem. Néhány ismeretlen eredetű roncsolt sebet tömök be steril gézzel és ideiglenes kötést alkalmazok. Nem tudom mennyi idő telt el, de ez alatt több mentőautó érkezett.

Énrám már nincs szükség. A kerékpárt tolvaj, gyalog indulok a komphoz, ahol véres kezeimet megmosom a Duna vizében...

*

Hírek terjednek el arról, hogy Berlint elfoglalták az oroszok. Egy-két nap múltán az országúti közlekedés is leáll. Az amerikaiak teljesen uralják a légteret és minden mozgó célpontra lőnek. Osterhofenbe akarok eljutni. Amíg lehet nem az országúton, hanem az erdőn keresztül megyek, de azután réten át vezet az út a Dunához. A fák felett, alacsonyan szállva, hirtelen repülőgép jelenik meg. Hanyattvágom magam és figyelem az eget. A Duna felett élesen megfordul a gép. – Uramisten, észrevett, végem van! – Behunyom a szemem és várom a sorozatot, de csak éles süvítést hallok, amely gyorsan elenyészett. Óvatosan kinyitom a szemem. Előttem két tarka lepke hancúrozik a napfényes levegőben. Felugrom és sietek az erdő, védelmet nyújtó fái között vissza Hofkirchenbe.

*

Kósza hírek keringenek az amerikaiak és az oroszok közötti ellentétekről. Sokan a közeli fegyverletételről suttognak, mások azt terjesztik, hogy a cseh-morva medencében, ellentámadásra gyülekeznek a német erők. A községbe katonák érkeznek, állítólag védelemre rendezkednek be.

Megriadva a katonai előkészülettől a lakosság egy része biztonságosabbnak vélt helyre menekül. Frau Schneider is összepakol és arra kér bennünket, hogy vigyázzunk a házára. Megnyugtatójuk az aggódó asszonyt.

Jönnek a hírek. Vilshofennél felrobbantották a hidat, leállították a kompközlekedést! A Duna túlsó oldalára SS egységek érkeztek!

Hofkirchen kömyékéről egyszer csak eltűnnek a német katonák. Fellélegzünk! A község vezetője nyugalomra inti a lakosságot s kéri a magyarokat, hogy a megpróbáltatások idején segítsük a rend és biztonság fenntartását. Válaszunk: - Mi is ezt akarjuk!

Várakozással telik el egy-két nap s azután megtudjuk. Deggendorfot elfoglalták s már Osterhofennél vannak az amerikaiak. A nyugati irányba vezető országutat figyeli mindenki. A mi házuk van oda a legközelebb: egy kis réten át alig kétszáz méter a távolság.

*

1945. május hó 7-én a község háromtagú küldöttsége tűnik fel fehér zászlóval az úton. Meg-megállnak, tekintgetnek előre, de nem jönnek az amerikaiak. A deputáció csalódottan visszaballag a faluba. Dél körül lélekszakadva újságolja egy bajor, hogy Schöllnach felől, az

erdőn keresztül jön "az ellenség". A fehérzászlós küldöttség már lódul is a megadott irányba, de csak békésen lefelészó tehennel találkoztak.

Az éjszaka nyugodtan telik el. Másnap még kétszer látom lobogni a fehér zászlót, de hiába. Nem jön az "ellenség", nincs kinek meghódolni... A Bürgermeister arca mély csalódottságot áruel...

VII. Szirénhangok

1945. május 9-én, Osterhofen felől autómotorok zúgására figyelek fel. Kocsioszlop óvatos vonulását látom. Megállnak a falunk előtt.

– Itt vannak! – kiáltok fel.

Sapkámmal integetve sietek feléjük. Figyelnek, de nem tartóztatnak fel. Az első dzsipben ülő tiszthez lépek, s előbb angolul, majd németül mondom:

– Nem katona, hanem magyar vasutas vagyok! – Átadom arcképes igazolványomat, figyelmesen megnézi, majd visszaadja és németül kérdi:

– Vannak-e katonák a közelben?

– A faluban nincsenek, de úgy hallottam, hogy a Duna tulsó oldalán SS-ek tanyáznak. - Az autókra szerelt géppuskákat a jelzett irányba fordítják.

Lassan indulnak tovább. Velük tartok. Kis idő múlva feltűnik a fehérzászlós küldöttség is, együtt vonulunk a községi "Kanzel" elé.

*

1945. május 9-én Hofkirchenben, egyetlen puskalövés nélkül véget ért a háború. A haja szála sem görbült meg senkinek és egy fillér anyagi kár sem keletkezett.

Csak később tudtam meg, hogy Keitel vezértábornagy már előzőleg aláírta Németország feltétel nélküli kapitulációját.

Az amerikaiak megjelenése kezdetben nem sok változást hozott. Elrendelték a kincstári tárgyak, fegyverek és fényképezőgépek beszolgáltatását, de ezt sem vették valami komolyan. Fényképezőgépet – bár film hiányában, nem sok hasznát vettem – továbbra is megtartottam. Szolgálati fegyveremet sem adtam le, hanem nagy ívben behajítottam a Dunába.

Bennünket civilként kezeltek. Békén hagyták a magyar csendőröket is, sőt kezdetben a német hadifoglyok őrzésénél igénybe vették szolgálataikat.

Folyamatosan kisebb megszálló egységek – közöttük négerk is – érkeztek. Ezek elhelyezését úgy oldották meg, hogy bennünket (119-en voltunk ekkor), 1945. május 18-án, a szomszédos falu: Nesslbach mellett lévő, volt ifjúsági munkatábor helyiségeibe költöztettek át. A tábort a bajor erdő fenyevesei között létesítették és hét lakóépületből, valamint két kiszolgáló építményből állott. Fiatalok nyári tartózkodására ideális, egészséges a környezet, de nekünk itt nehezebb a beszerzés és primitívebb az ellátás.

A tábor közepén lévő oszlopra ünnepélyesen felvonjuk a magyar lobogót és elénekeljük a Himnuszt.

Hamar híre terjed létezésünknek, s jönnek magyarországiak, ki hosszabb, ki rövidebb ideig tartózkodik nálunk. Közel hatvan fő volksdeutsch is lakik itt, elsősorban földművesek, akiknek

korábbi lakóhelye Komárom, Sopron és Pozsony megye, valamint Bácska volt. Nagyon csendes és szerényen viselkednek.

A vasúti közlekedés egyelőre nem állott helyre s az országutak megteltek ide-oda vándorló emberekkel. Sokan, hogy megkülönböztessék magukat a németektől, kabátjukra, vagy kalapjukra kitűzik nemzeti színeiket. Feltűnnek a koncentrációs táborokból szabadult rabruhás emberek. Félnék tőlük a megszeppent polgárok.

Magyarországra – állítólag – hazatért, majd onnan visszaszökött emberektől rettenetes dolgokat hallani Budapest teljes pusztulásáról. Konkrét eseteket sorolnak fel a különféle atrocitásokról. Ha csak a negyedrésze igaz annak, amit mesélnek, Magyarországon a pokol szabadult el.

Hiszem is meg nem is. Talán csak egyedi esetekről, tragédiákról van szó, amelyek szinte elkerülhetetlenek a háborúban. Mindegy, akárki, vagy akárhol követ el hasonló dolgot, a bűn, az a bűn marad.

*

Az egyik reggel teherautó jelenik meg a tábor udvarán. Négy-öt ember ugrik ki belőle és a vízellátásunkat biztosító szivattyúmotor aknájához sietnek, majd megkezdték annak leszerelését. No ennek fele sem tréfa. Riasztom a társaságot. A volksdeutsch-ok vannak legközelebb, ők jönnek először, de már futnak ide a távolabb lakók is.

Megtudjuk, hogy a hivatlan vendégek görögök. Hangosak és erőszakosak. Tudunkra adják, hogy ők a győztes hatalmakhoz tartoznak és joguk van elvinni a villanyszivattyút, mert arra szükségük van, mi kotródjunk előlük, mert elvesztettük a háborút!

Ennyi elég volt, vége a türelmünknek. A lehangosabb kap néhány pofont, a többiek megrettennek a tömegetől, a nem várt fogadtatástól és futnak az autójukhoz. Szitkozódva robognak el. Szerencsére nem folyt vér. Az akna fedelét mindenesetre lelakatoltuk.

*

1945. július 31-ig a deggendorfi körzeti katonai parancsnokság részére kimutatást kell küldeni, hogy hány fő akar hazatérni és mennyien maradnak Németországban. A tizennyolc éven felüli és aluli gyermekek adatait különválasztva kérik.

Sokan még nem tudták eldönteni, hogy mitévők legyenek. Hazai híreket várnak. Néha-néha, alig hallhatóan már vehető a budapesti rádió adása. Egyesek beszéltek a Budapestről érkezett hivatalos megbízottakkal, akik az itteni helyzet feltérképezésére érkeztek. A tőlük kapott információk sem rózsásak, de reményteltebbek, mint a magánértesülések.

1945. október 15-én elérkezett az indulás napja!

A passauai átmeneti tábor nagy befogadóképességű s szinte elnyeli csoportunkat.

A tábor egyébként teljesen nyitott, szabadon lehet ki- s bejárni. A táborvezetőség csak azt kéri, hogy messzire senki se utazzon, mert az indulási parancs egyik napról a másikra megérkezhet.

Végre 1945. október 19-én, indulás. Jönnek a katonai teherautók, berakodunk, a passauai állomáson pedig lerakodunk. Várunk és várunk órákon keresztül, de nem tolják be a vasúti szerelvényt. Késő délután aztán visszafuvaroznak bennünket a táborba. Megtudjuk, hogy ismét

ellentétek merültek fel az amerikaiak és az oroszok között s leállították a szállítást.

Az indulás újabb dátuma 1945. október 26. Most már olajozottan zajlanak az események. Az amerikaiak négy napos bőséges étellel látják el bennünket és katonai kísérettel elindulunk. Imréékkel egy vagonban utazunk. Kisebb-nagyobb tartózkodásokkal simán haladunk az amerikai zónában. Linz után nemsokára a szovjet megszállási területre érünk. Minél keletebbre érünk, annál nagyobbak az anyagi pusztulás látható jelei.

Jóképű, fiatal, fegyveres magyar honvéd tiszteleg a határon az integető, meghatódott hazatérőknek. Egyenruhája és sapkája a régi, megszokott formájú.

Lassan, méltóságteljesen begördülünk Hegyeshalom állomásra. Nem akarunk hinni szemünknek és fülünknek. Magyar katonazenekar a Rákóczi indulóval köszönti vonatunkat.

VIII. Újrakezdés

A hegyeshalmi fogadtatás után vidám hangulatban folytatjuk utunkat. Komáromnál átírányítják szerelvényünket a Kisbér-Székesfehérvári mellékvonalra: kerülő útirányon át megyünk Budapestre. Székesfehérvár állomásra a késő délutáni órákban érteztünk meg. Le akarunk szállni, hogy széjjelnezzünk. Vonatunkat fegyveres katonák vették körül. Kiabálnak és visszazavarnak a kocsiba. Később közlik, hogy az összes csomagokkal együtt, mindenkinek el kell hagynia a vonatot. A szétrombolt felvételi épület mellett lévő sárga iskolába terelnek. Tiszti egyenruhás katonák bottal kezükben irányítják hangosan, nyersen az elhelyezést.

Vacsoráztatás után az éjszakát nagy teremben, padlóra szórt friss szalmán töltjük, s a lyukas tetőn keresztül bámulhatjuk a holdat és a csillagokat.

Másnap reggel elkezdődik az igazoltatás. Az udvar közepén elhelyezett asztal körül ülő bizottság egyik tagja hangosan felszólítja a nyilasokat, hogy lépjenek ki. Nincs jelentkező. Hunyadi-páncélos és SS katona sem akad. Ezután a katonatisztek következnek. Néhányan az asztalhoz mennek. Azonnal elvezetik őket.

– Kár értük! – súgja valaki – Itt nem méltányolják a karakánságot.

*

Székesfehérvártól Budapestig vezető út, olyan mint valami rémes vízió. Romok, pusztulás, megműveletlen szántóföldek, az elhagyottság látványa és piszok minden felé.

A kifoltozott vasúti Duna-hídon keresztül dőcögve, teljes szörnyűségében tárul fel Budapest eltorzított arca és borzalmas sebei...

A Keleti pu. "B" vágányára érkezünk. A csarnoknak nincsen teteje, oldalablakai kitöredezve. A vágányokon ütött-kopott, ablaktalan, ajtó nélküli személykocsikból és marhavagonokból összeállított szerelvények állnak, zsúfolásig tele batyus, megviselt külsejű emberekkel. Katonák jelennek meg, éktelen kiáltozással.

Iszonyú, ami itt van!

A bennünket kísérő amerikai katonák sajnálkozva integetnek felénk és sietve távoznak.

Esteledett már, amikor Salgótarján külső pu.-ra megérkeztünk. Az állomás épületek sértetlenek, aminek szívből örülünk. Vagonunkat a raktári vágányra állítják.

Csakhamar híre fut visszaérkezésünknek s körülvesznek a segítőkész, barátságos érdeklő-

dők. Az egyik tolatásvezető, Fodor József felesége 2 kg-os kenyeret hoz ajándékba. Nem akarom elfogadni, mert tudom, hogy szűkös a fejadag, de a kedves asszony nem hagyja magát elküldeni.

Dr. Mészáros Pál állomásfőnök is megértéssel fogad. A helyettes főnöki, régi posztomat, Varga Gyula főtiszt tölti be és három gyermekével él az előző lakásunkban. Feleségével együtt azonnal felajánlja nekünk a legnagyobb szobát.

A Székesfehérvárott kapott "Utazási igazolvány" szerint, érkezésünk után, jelentkeznem kell a salgótarjáni Rendőrkapitányság Politikai Osztályán.

Rövid várakozás után fiatal főhadnagy elé vezetnek. Kérdi, miért menekültünk nyugatra? Nagy vonalakban vázolom, hogyan hurcoltak Galánta helyett végülis Bajorországba. Végül az Utazási igazolvány hátlapjára vörös tintával felírja: Nevezett a salgótarjáni r.kapitányság politikai osztályán jelentkezett. Salgótarján, 1945. november 2." – Olvashatatlan aláírás.

Hosszú az út hazáig. Nézem a házakat, az embereket, mintha nem tíz hónappal, hanem esztendőkkkel ezelőtt jártam volna erre felé.

*

Megtudtam, hogy az állomás személyzete között akadt egy-két ember, aki Balázs János és ellenem, a balassagyarmati népügyészségnél feljelentést tett.

*

Évával úgy döntöttünk, hogy ennek az ügynek a lezárását már nem várjuk meg Salgótarjában. Összecsomagoltuk holmijainkat és 1945. december hó 21-én, egy vagon sarkába berakodva, elindultunk Szolnokra, ahová még aznap délután szerencsésen megérkeztünk.

*

1945. december 23-án délelőtt már Balassagyarmaton voltam, ahol az ügyészégi folyosón találkoztam Balázs Jánossal, ott voltak a beidéztet tanúk is. A kihallgatás nem sokáig tartott. Hangsúlyoztuk, hogy semmiféle törvénybe ütköző cselekedetet nem követtünk el, amit a tanúk vallomása sem tudott kétségbevonni. Hamarosan megszületett a végzés.

"Hasznos József ellen azért tétetett folyamatba eljárás, mert állítólag Salgótarjában 1944. év november hó végén, közelebbről meg nem határozható időben ő jelentette volna fel Antal János, Vadasi Miklós és még több társait egy német vonat feltörése és megdézsmálása miatt. A nyomozás során Antal János előadta, hogy az ellenük megtett feljelentéssel eleinte tényleg Hasznos Józsefet gyanúsították, de később kitudódott, hogy a feljelentő nem a gyanúsított volt, hanem az állomáson szolgálatot teljesítő rendőr

Ezek szerint a nyomozás során beigazolódtott, hogy nem a gyanúsított jelentette fel a vonatfosztogatókat, ami egyébként sem tekinthető népellenes büntetnek, hiszen Antal János és társai a vonatból a akrot nem baloldali magatartásuk folytán lopták, hanem egyéni, jogtalan vagyoni haszonszerzésből, miért is a nyomozást bűncselekmény hiányában megszüntetem.

Balassagyarmat, 1945. évi december hó 23-án.

Dr.Szokoly István sk. vezető népügyész

Dr.Fazekas Ágoston sk. népügyész.

A kiadmány hitelül:
Olvashatatlan nü.kiadó."

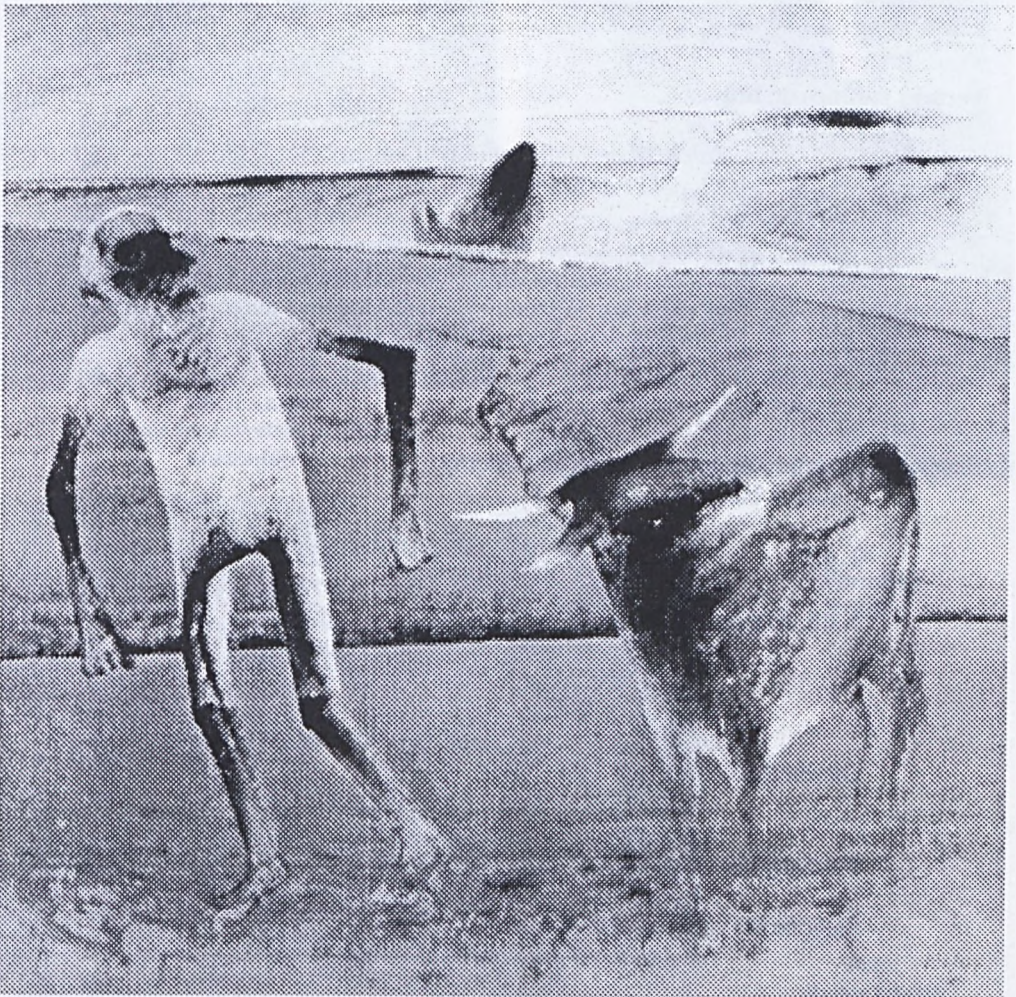

A rágalmazók felsültek, beperelhetném őket, eltekintek tőle.

*

1945. karácsonyát igen szerény körülmények között Szolnokon ünnepeltük. Édesanyám állított karácsonyfát, de annyi tüzelőnk már nem volt, hogy ebben a szobában is meleg legyen. Két gyermekünk takaróba burkolva örvendezett az anyyalka szerény ajándékának. Szolnok állomásfőnökségen 1946. január 6-án jelentkeztem szolgálatételre...

(VÉGE)

Lóránt János : Gátoldal